

VLADÁR GÁBOR MINT A MAGYAR KIRÁLYI KÚRIA
TANÁCSSELNÖK BÍRÁJA ÉS A BÍRÓI HIVATÁS

Sereg Péter
demonstrátor

Miskolci Egyetem

Jelen tanulmány keretei között Vladár Gábornak kizárólag a három hatalmi ág közül a bírói hatalom témájával való kapcsolatát állítom vizsgálódásom középpontjába. A munka első felében a bírói és kúriai tanácselnöki működését, mint egy szakember hivatását, második felében pedig a gyakorló jogász bírói pályáról kialakított gondolatait, előadásain elhangzottakat és hitvallását kívánom bemutatni.

Dr. nagycsepcsényi és muthnai Vladár Gábor 1881. október 14-én született a Fejér vármegyében található Bián.¹ Jogi diplomáját 1903-ban a Budapesti Magyar Királyi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karán szerezte meg,² majd a szigorlati vizsga sikeres abszolválását – június 15³ – követően azonnal, 1903. június 16-tól⁴ a Budapesti V. kerületi Járásbíróságon kapott tanácsjegyzői állást.⁵ Almási Antal királyi albírónál kezdte meg jogászai pályafutását, aki Amigo Ferenc irodatiszt szerint „nem rossz ember, de ideges, türelmetlen” volt.⁶

Vladár Gábor így emlékszik vissza első napjára a járásbíróságon: „A délelőtt sok új benyomása, a sok izgalom és leginkább a fogadtatás ridegsége ólomsúlyként nehezedett rám. Nem így képzeltem pályám kezdetét, amelyre olyan sok fáradtsággal és annyi lelkesedéssel készültem.”⁷ Ilyen és ehhez hasonló gondolatok jártak a fejében, amikor Kis Károly altiszt lépett be a szobába, akinek szavai némiképp megnyugtatták: „De ne tessék nagyon törni magát, ne tessék hajszolni magát, csak az indulás nehéz, az igáslónak is csak az indítás nehéz, ha már megindult, aztán már könnyen gurul a szekér.”⁸ Nem sokkal később átkerült Buzáth Péter járásbíróhoz, amely időszakra szívesen emlékezett vissza. A bíró úr jogérzékét mutatta szavajárása: „A helyes ítélethez mindig meg lehet találni az indokolást.”⁹

A járásbíróságon eltöltött másfél év után, 1905 őszén áthelyezték a Budapesti Törvényszék Telekkönyvi tanácsához.¹⁰ A féléves gyakorlatot követően a Budapesti Kereskedelmi

¹ VLADÁR 2015, 162.; lásd még: BÖLÖNYI 1978, 299.

² BOLERATZKY 2011, 205.; lásd még: *Magyar Nagylexikon*, 18. kötet, 561.

³ VLADÁR 1997, 83.

⁴ VLADÁR 1997, 83, 86.; vö. Vladár 2015, 131: „június 15-től”.

⁵ BOLERATZKY 2011, 206.; lásd még: *Révai Új Lexikona*, 18. kötet, 736.

⁶ VLADÁR 1997, 87.

⁷ VLADÁR 1997, 88.

⁸ VLADÁR 1997, 89.

⁹ VLADÁR 1997, 90.

¹⁰ Új Magyar Életrajzi Lexikon, 6. kötet, 1272.; lásd még: *Magyar Nagylexikon*, 18. kötet, 561.; *Révai Új Lexikona*, 18. kötet, 736.; VLADÁR 1997, 96.

és Váltótörvényszékre került.¹¹ Az itt eltöltött idő is értékes ismeretekkel gyarapította Vladár Gábor tudását. Nagy Ödön bíró intelme mély benyomást tett rá: „Tanuljad meg barátom, hogy az általános elveknek, mint például a váltójogi szigornak a megtartása általánosságban helyes, azonban konkrét esetekben nem az általános elveket kell, ha törlik, ha szakad érvényre juttatnunk, hanem az élet számára a leghelyesebb megoldást kell keresnünk.”¹²

A hathónapnyi gyakorlat elteltét követően jogászi pályáját a Budapesti Büntetőtörvényszéken folytatta, amely bíróságon kitöltésre került a három év joggyakorlati idő.¹³ 1907. június 24-én abszolválta az egységes bírói vizsgát kitűnő minősítéssel.¹⁴ A bizottság így értékelte: „Kitüntetéssel képesítettük – hirdették az eredményt –, jelentést teszünk a minisztériumnak, soron kívül fog előre menni. Sajnos nem úgy lett – írja Vladár Gábor –, teljes öt éven át voltam joggyakornok.”¹⁵

A sikeres bírói kollokvium után fél évvel a Budapesti Büntető Járásbírósághoz került, amely „nem volt valami lélekemelő munkakör, a külvárosi mosdatlan szájú asszonyok és a dickens-i csirkefogók világa. Nagyon el voltam keseredve. Utáltam ezt a munkakört. Az is nagyon bántott, hogy kitüntetéssel letett vizsgám és mindenütt elismeréssel honorált munkám ellenére sem tudtam immár öt év után sem előbbre jutni.”¹⁶ Végül 1908-ban nevezték ki a Budapesti Kereskedelmi és Váltótörvényszékre királyi törvényszéki jegyzőnek, ami „óriási ugrás volt, évi 800 koronáról évi 2640 koronára” emelkedett a fizetése.¹⁷ Érdekes, hogy az 1945-ből származó nyugalmazott igazságügyi miniszteri igazoló jelentése 1909. április 16-át ír kinevezési dátumnak.¹⁸ Az itt eltöltött időre szívesen emlékezett vissza Vladár Gábor: „boldog évek voltak ezek.”¹⁹

1910. január 1-jén értesült arról, hogy az Igazságügyi Minisztériumba hívta át dolgozni Térfy Gyula osztályvezető, amely hírre válasza ez volt: „Én bíró akarok lenni, nem megyek a minisztériumba.”²⁰ A karrier szempontjából előrelépésnek számító kinevezést végül azonban mégis elfogadta. „Az igazságügyi minisztériumba való berendeléssel új irányba terelődött pályám.”²¹ Majd két évtizeddel később, 1929-től a Törvényelőkészítő Osztály vezetésével bízták meg.²² Osztályvezetői minőségében végig a katonai hatalomkoncentráció ellen harcolt és tudatosan nem vett részt a zsidóellenes törvények előkészítésében sem.²³

¹¹ Új Magyar Életrajzi Lexikon, 6. kötet, 1272.; lásd még: *Magyar Nagylexikon*, 18. kötet, 561.; *Révai Új Lexikona*, 18. kötet, 736.

¹² VLADÁR 1997, 98.

¹³ VLADÁR 1997, 101.

¹⁴ VLADÁR 2015, 131.; lásd még: Új Magyar Életrajzi Lexikon, 6. kötet, 1272.; vö. VLADÁR 1997, 101: 1907. június 21.; Tévesen 1908 szerepel: *Magyar Nagylexikon*, 18. kötet, 561.; *Révai Új Lexikona*, 18. kötet, 736.

¹⁵ VLADÁR 1997, 101.

¹⁶ VLADÁR 1997, 102, 103.

¹⁷ VLADÁR 1997, 104.

¹⁸ VLADÁR 2015, 131.

¹⁹ VLADÁR 1997, 106.

²⁰ VLADÁR 1997, 107.

²¹ VLADÁR 1997, 108.

²² KOMJÁTHY 1987, 84.; lásd még: VLADÁR 2015, 11, 162.; BOLERATZKY 2011, 206.; *Magyar Nagylexikon*, 18. kötet, 561.; VLADÁR 1997, 109.

²³ BOLERATZKY 1998, 32.; lásd még: KOMJÁTHY 1987, 84.; VLADÁR 2015, 20.

A közigazgatás területén végzett több mint húsz éves munkássága után ismét a bírói hatalmi ág szolgálatában – igazságügyi minisztériumi osztályvezető állásának megtartása mellett – találjuk Vladár Gábort, ugyanis 1932. szeptember 17-én nevezték ki tanácselnöknek a hazai legfelsőbb bírói fórum, a Magyar Királyi Kúria bírói karának tagjai közé.²⁴ Az Igazságügyi Minisztériumból alkalmazták, mint kúriai tanácselnököt, és a IV. fizetési osztályba besorolt bíróként kapott fizetést,²⁵ amely az egyik legmagasabb fizetési osztály volt ekkor a Magyar Királyi Kúrián.

A bírói hivatás iránt érzett tiszteletét támasztja alá önéletrajzi írásában foglalt gondolata: „Különösen imponáló jelenet volt nekem, amikor a bíró nyugodtan végighallgatta a felek, az ügyvédek sokszor éles vitáját, csendesen jegyzetgetett belőle utána a tárgyalási jegyzőkönyvbe annyit, amennyit fontosnak tartott. Majd letette a tollat, felállt, és Ő Felsége a Király nevében kihirdette az ítéletet. Sokszor hangzottak el mellettem a másfél év alatt az ítélethirdetésnek ezek a bevezető szavai, de sohasem veszítették el varázslatos hatásukat énreám. Mindig a bírói hivatás nagyszerűségének az érzete töltött el, amikor az a jelentéktelennek, szürkének látszó, a ragyogó egyenruha, pompás talár nélküli járásbíró vagy a szerény kis albíró felemelkedik egyszerű Thonett-székéről abban a szegényes tárgyaló szobában, és a királyi trón magasságából Ő Felsége nevében kihirdeti az igazság parancsát úgy, amint azt az ő bírói lelkiismerete minden külső befolyás nélkül diktálja. Ekkor ismertem fel a bírói hivatás nagyszerűségét, ekkor lettem a bírói hivatás rajongója, s az is maradtam pályám végezetéig. Tragikum, hogy csak futottam utána, mint a gyermek a szívárvány után, el is értem, meg is ragadtam a legmagasabb bírói széket, de soha el nem foglalhattam, hogy csak egyszer is felkeljek belőle, s elmondjam: Ő Felsége a Király nevében!”²⁶

Már királyi kúriai tanácselnöki minőségében választották meg 1934. december 28-án a Budapesti Egységes Bírói és Ügyvédi Vizsgálóbizottság tagjává,²⁷ majd 1935. június 14-én elnökhelyettesévé,²⁸ ahol aktívan részt vett a fiatal jogászok bírói és ügyvédi vizsgáztatásában.

Az Országos Bírói és Ügyészi Egyesület közgyűlése 1936. szeptember 20-án Debrecenben társelnökké²⁹, majd 1938. szeptember 25-én Székesfehérváron elnökké választotta,³⁰ kifejezésre juttatva a bírói és ügyészi szervezetrendszer tagjainak nagyrabecsülését Vladár Gábor bírói tevékenysége iránt. Az egyesület elnöki tisztségét egészen 1944-ig töltötte

²⁴ Napi hírek, 1932. szeptember 23., Magyar Távirati Iroda, Kiadó: Magyar Távirati Iroda Rt., Felelős szerkesztő: Zimmer Ferenc, 32. kiadás, 1932. szeptember 23., 23 óra 10 perc; lásd még: VLADÁR 2015, 131. és 162.; Magyar Nagylexikon, 18. kötet, 561.; Új Magyar Életrajzi Lexikon, 6. kötet, 1273.

²⁵ Rangsor 1939. évi jan.ó 20. napján, Kiadja a Magyar Királyi Igazságügyi Minisztérium, Budapest, 1939, 9.

²⁶ VLADÁR 1997, 96.

²⁷ Napi hírek, 1934. december 22., Magyar Távirati Iroda, Kiadó: Magyar Távirati Iroda Rt., Felelős szerkesztő: Zimmer Ferenc, 29. kiadás, 1934. december 28., 22 óra 55 perc

²⁸ Napi hírek, 1935. június 1., Magyar Távirati Iroda, Kiadó: Magyar Távirati Iroda Rt., Felelős szerkesztő: Zimmer Ferenc, 24. kiadás, 1935. június 14., 17 óra 45 perc

²⁹ Napi hírek, 1935. szeptember 20., Magyar Távirati Iroda, Kiadó: Magyar Távirati Iroda Rt., Felelős szerkesztő: Zimmer Ferenc, 12. kiadás, 1936. szeptember 20., 18 óra 30 perc

³⁰ Napi hírek, 1938. szeptember 25., Magyar Távirati Iroda, Kiadó: Magyar Távirati Iroda Rt., Felelős szerkesztő: Zimmer Ferenc, 22. kiadás, 1938. szeptember 25.; lásd még: BOLERATZKY 2011, 207.; Révai Új Lexikona, 18. kötet, 736.

be,³¹ és szintén ezen esztendőig volt a Magyar Királyi Kúria tanácselnök bírása is.³² 1944. augusztus 29-től ismét a közigazgatás vált fő hivatásává, hiszen ekkor kapott kinevezést a Lakatos-kormány igazságügyi miniszteri tisztségére, amelyet meglehetősen rövid ideig, október 16-ig töltött be.³³

A gyakorlatban végzett bírói jogalkalmazói tevékenysége mellett kiemelt figyelmet fordított az elméleti tudásanyag továbbadására is a következő generáció jogászai számára. Ezen cél elérése érdekében cikkeket írt és az ország számos városában nagy érdeklődésre számot tartó előadásokat tartott az 1930-as, 1940-es években.

Az Országos Felsőoktatási Kongresszus Jogtudományi Szakosztályának ülésén például a jó bíró jelleméről tartott előadást. Az előadáson elhangzottakat főleg az egyetemi oktatás köré szervezte, kitérve, mely tantárgyakat kell kiemelt fontossággal kezelni és milyen ismereteket kellene még tanítani ahhoz, hogy valakiből hivatásszerető és rátermett bíró váljon. Az előadás másik tartalmi részében már a jogalkalmazói tevékenységet ténylegesen ellátó bíró jellemének kívánalmaira tért ki.

Hangsúlyozta, hogy a megfelelő bírói ítéletekhez szükséges a jogi karokon a lélektan több szemeszteren át tartó oktatása,³⁴ hiszen „a bíraskodás rendkívül összetett szellemi és lelki folyamat.”³⁵ A római jog oktatását továbbra is fontosnak tartotta,³⁶ és véleménye szerint a jogtörténet oktatását ki kell terjeszteni európai ismeretanyag elsajátítására is, ezzel nem háttérbe szorítva a magyar jogtörténetet.³⁷ Vladár Gábor szerint a magyar állam- és jogtörténet oktatásának fontossága abban rejlik, hogy a „jogintézményeinket, fejlődésüket a magyar földön igazán megérteni csak úgy lehet, ha nyomon kísérjük forrásukig.”³⁸ A jogbölcselet tantárgy keretében a jogkritika és a jogpolitika téziseinek is helyet kívánt biztosítani, mégpedig olyképpen, hogy ezt a tantárgyat két éves stúdiumnak képzelte el.³⁹

A gyakorlatias szemléletű oktatás megvalósítása érdekében ajánlatosnak tartotta a közgazdaságtan, a közgazdasági politika és a társadalmi politika egyetemi keretek között történő oktatását is.⁴⁰ Mindazonáltal azonban fontosnak tartotta az elméleti oktatás fő irányának továbbvitelét az átfogó ismeretek átadása által, nem leszűkítve ezzel az oktatást az egyes konkrét ügyekben hozott megfelelő ítéletekre.⁴¹ A fentiekben felsorolt tantárgyak mind alkalmasak arra, hogy a bíró számára – a hatályos joganyag megfelelő szinten történt elsajátítása mellett – mélyebb ismereteket biztosítson a jogszabályok alkalmazása során ítélkezői tevékenysége ellátásakor hozzásegítve őt ahhoz, hogy jó bírónak válhasson.

³¹ Új Magyar Életrajzi Lexikon, 6. kötet, 1272.; lásd még: Révai Új Lexikona, 18. kötet, 736.

³² Révai Új Lexikona, 18. kötet, 736.

³³ Új Magyar Életrajzi Lexikon, 6. kötet, 1273.; lásd még: Révai Új Lexikona, 18. kötet, 736.; Magyar Nagylexikon, 18. kötet, 561.; VLADÁR 2015, 39. és 131.

³⁴ VLADÁR 1937, 7–8.

³⁵ VLADÁR 1937, 4.

³⁶ VLADÁR 1937, 12–13.

³⁷ VLADÁR 1937, 15–16.

³⁸ VLADÁR 1937, 16.

³⁹ Napi hírek, 1936. december 1., Magyar Távirati Iroda, Kiadó: Magyar Távirati Iroda Rt., Felelős szerkesztő: Zimmer Ferenc, 9. kiadás, 1936. december 15.; lásd még: VLADÁR 1937, 20–22, 43.

⁴⁰ VLADÁR 1937, 6.

⁴¹ VLADÁR 1937, 10.

Előadásának a bírói jellemre vonatkozó részében kiemelte, hogy „a bíraskodás jósága legelsősorban a bírától függ.”⁴² Idézte Staud Lajos, magyar királyi kúriai bíró gondolatát, aki szerint: „jó bírónak lenni jelenti a szív tisztaságát, a lélek fehérségét, a jóságot, emberiességet, a gondolkodás erejét, a tudománynak, az ember- és világismeretnek bőségét, belátást, bölcsességet, mindennek felett pedig: ébren virrasztó lelkiismeretet, erős, megingathatatlan és ellentálló, kifinomult és érzékeny, mégis erőteljes és biztos erkölcsi érzékben gyökerező jellemet.”⁴³ Az erkölcs fogalmának Vladár Gábor különösen fontos szerepet szánt, hiszen erről úgy vélekedett, hogy „a jog helyességének végső mértékéül csakis valamely tudatosan kifejtett s magában véve is értékes erkölcsi felfogás szolgálhat.”⁴⁴

Önéletrajzi írásában bírói tapasztalatait összegezve megállapította, hogy a jog csupán az életben előforduló konkrét helyzeteket rendezheti, ezért az ítélkezés során a jogszabályok tartalmán kívül a méltányosság, humanitás, szociális eszme és az erkölcs követelményeinek is érvényesülniük kell.⁴⁵ Ez a gondolat összhangban áll Vladár Gábor egész életpályáján át képviselt erkölcsi tisztasággal és tartással, hiszen „a jog nemcsak az ész, hanem a szív dolga is.”⁴⁶

⁴² VLADÁR 1937, 3.

⁴³ VLADÁR 1937, 4.; lásd még: STAUD 1927.

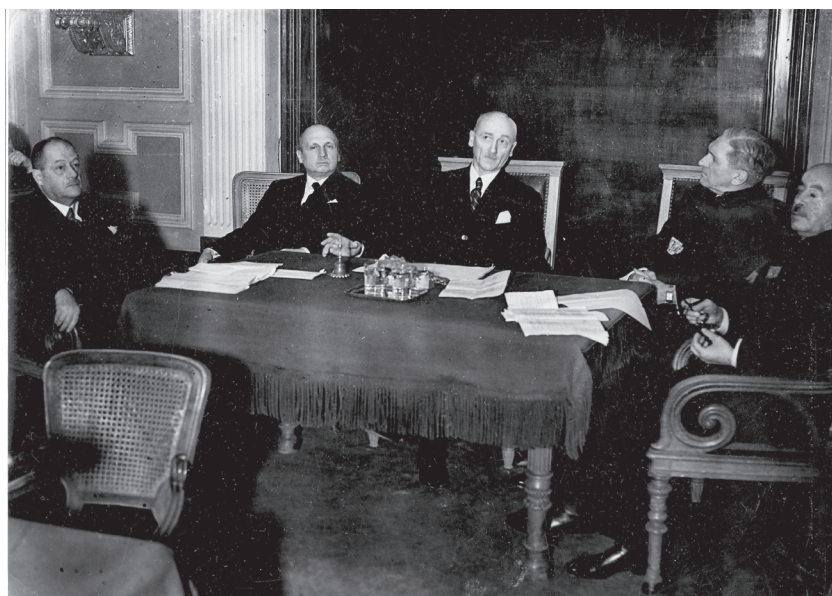
⁴⁴ VLADÁR 1939, 25.

⁴⁵ VLADÁR 1997, 432.; lásd még: BOLERATZKY 2011, 206.

⁴⁶ VLADÁR 2015, 20.

Előadás a Magyar Jogász Egyletben. 1933. április

Vladár Gábor előadása a Jogászegyletben